

การคุ้มครองเครื่องหมายการค้าในประเทศไทย: ศึกษาเฉพาะกรณี
เครื่องหมายการค้า เลียง กลิ่น รสชาติ

อดิชาวัน ธรรมพนิชวัฒน์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ.2549

ISBN 974-671-351-5

**Trademark protection : case study of
sound olfactory and gustatory marks**

Adichawan Thampanichawan

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws

Department of Law

Graduate school, Dhurakij Pundit University

2006

ISBN 974-671-351-5

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ เพราะได้รับความกรุณาจากท่านอาจารย์ยรรยง พวงราช และท่านอาจารย์ สัตยะพล สัจจะเดช ที่รับเป็นที่ปรึกษาและที่ปรึกษาร่วมให้แก่ผู้เขียน รวมทั้งท่านอาจารย์ สุรชาติพ ยูทธิโยธิน ที่กรุณาให้คำแนะนำในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ แม้ภาระหน้าที่การงานของท่านทั้งสามจะมีมากสักเพียงใดก็ตาม แต่เมื่อใดที่ผู้เขียนต้องการคำปรึกษา หรือข้อสงสัยต่างๆ ท่านทั้งสามก็พร้อมที่จะสละเวลาอันมีค่าของท่านให้แก่ผู้เขียนในทันที พร้อมทั้งชี้แนะแนวทางต่างๆ ในการแก้ไขปัญหาให้ผ่านพ้นลุล่วงไปได้ด้วยดี ยิ่งกว่านั้น ยังกรุณาตรวจแก้จนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จเสร็จสิ้นโดยสมบูรณ์ ผู้เขียนจึงขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ทั้งสามเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

อีกประการหนึ่ง ผู้เขียนยังได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนในด้านข้อมูลจาก เจ้าหน้าที่กรมทรัพย์สินทางปัญญาทุกท่าน ที่ให้การต้อนรับอย่างเป็นกันเอง และเปี่ยมไปด้วยไมตรีจิตมิตรภาพอันดียิ่ง อีกทั้งในส่วนการแปลข้อมูลที่เป็นภาษาอังกฤษก็ได้รับความอนุเคราะห์จากท่านศุภกิจ เข้มประชา ผู้พิพากษาประจำศาล และ พีธรายุทธ์ โรจนพุทธิ ที่กรุณาให้คำแนะนำแนวทางการแปลบทความภาษาอังกฤษ และช่วยปรับปรุงสำนวนการแปลภาษาอังกฤษของผู้เขียนจนสะดวกกว่าเดิมมาก พร้อมทั้งตรวจทานข้อมูลต่างๆ ให้แก่ผู้เขียน รวมถึงพี่ๆและเพื่อนๆ ปรियญาโททุกคนที่เป็นกำลังใจให้เสมอมา ผู้เขียนจึงขอกราบขอบพระคุณบุคคลที่กล่าวถึงทุกท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

นอกจากนี้ ผู้เขียนยังได้รับความช่วยเหลือค้นหาข้อมูลทาง Internet และการใช้คอมพิวเตอร์ จากนายนิรัฐ ธรรมพนิชวัฒน์ น้องชายคนเดียวของผู้เขียน จึงขอขอบใจไว้ ณ โอกาสนี้

ท้ายที่สุดนี้ บุคคลที่มีความสำคัญอันอดกล่าวถึงมิได้ คือ บิดามารดาของผู้เขียน ที่ให้กำเนิด เลี้ยงดู อบรมสั่งสอน ว่ากล่าวตักเตือน ให้การศึกษา ตลอดมาตั้งแต่ผู้เขียนเยาว์วัยจนเติบโตใหญ่ และประสบความสำเร็จทางการศึกษาในระดับนี้ ผู้เขียนจึงขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อเมธา และคุณแม่สุพัตรา เป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

อดิชาวัน ธรรมพนิชวัฒน์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ฅ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ช
บทที่	
1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	4
1.3 สมมุติฐานของการศึกษา	4
1.4 ขอบเขตของการศึกษา	4
1.5 วิธีการดำเนินศึกษา	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
2 วิวัฒนาการ ความหมายและหน้าที่ของเครื่องหมายการค้ากับเครื่องหมายการค้า ในอนาคต	6
2.1 วิวัฒนาการของเครื่องหมายการค้า	6
2.1.1 วิวัฒนาการของเครื่องหมายการค้าในต่างประเทศ	7
2.1.2 วิวัฒนาการของเครื่องหมายการค้าในประเทศไทย	8
2.2 ความหมายของเครื่องหมายการค้า	9
2.3 หน้าที่ของเครื่องหมายการค้า	10
2.3.1 หน้าที่บอกความแตกต่างของสินค้า	10
2.3.2 หน้าที่บอกแหล่งที่มาของสินค้า	11
2.3.3 หน้าที่ประกันคุณภาพของสินค้า	11
3.4 หน้าที่ในการโฆษณา	13
2.4 ระบบการได้สิทธิในเครื่องหมายการค้า	14
2.5 เครื่องหมายการค้าที่อาจจดทะเบียนได้	15
2.5.1 เป็นเครื่องหมายการค้าที่มีลักษณะบ่งเฉพาะ	15
2.5.1.1 ลักษณะบ่งเฉพาะในตัวเอง	16
2.5.1.2 ลักษณะบ่งเฉพาะโดยการใช่	17
2.5.2 เครื่องหมายการค้าที่ไม่มีลักษณะต้องห้าม ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2534	18

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

2.5.3	ไม่เป็นเครื่องหมายการค้าที่มีลักษณะเหมือนหรือคล้าย กับเครื่องหมายการค้าที่บุคคลอื่นได้จดทะเบียนไว้.....	22
2.6.	เครื่องหมายการค้าในอดีตและทิศทางเครื่องหมายการค้าในอนาคต	23
2.6.1	ลักษณะและคุณสมบัติของเสียง	26
2.6.1.1	การบันทึกเสียง	27
2.6.1.2	ระบบการบันทึกเสียง	28
2.6.1.3	อุปกรณ์ที่ใช้ในการบันทึกเสียง	28
2.6.1.	อุปกรณ์แปลงสัญญาณไฟฟ้าเป็นเสียง	30
2.6.2	ลักษณะและคุณสมบัติของกลิ่น	30
2.6.2.1	แหล่งที่มาของกลิ่น	31
2.6.2.2	การจำแยกลักษณะของกลิ่น	31
6.3	ลักษณะและคุณสมบัติของรสชาติ	33
3	อนุสัญญา ข้อตกลง หลักเกณฑ์ และแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวกับการจดทะเบียน	37
3.1.	สนธิสัญญาและข้อตกลงระหว่างประเทศ	37
3.1.1	สนธิสัญญากรุงปารีส The Paris Convention (Revised, Stockholm 14 July)	37
3.1.2	ข้อตกลงกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป (EU)	38
3.1.3	ข้อตกลงการค้าเสรีอเมริกาเหนือ:North America Free Trade Agreement (NAFTA) (December 17, 1992, 32 I.L.M.289)	45
3.1.4	ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า Trade Related Intellectual Property Rights: (TRIPs) (April 15, 1994)	45
3.1.5	สนธิสัญญาเครื่องหมายการค้าในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเครื่องหมายการค้าของ องค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก	46
3.2.	กฎหมายภายในที่ได้ให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าเสียง กลิ่น รสชาติ	47
3.2.1	ประเทศสหรัฐอเมริกา	47
3.2.2	ประเทศแคนาดา	67
3.2.3	สหราชอาณาจักร	68
3.2.4	ประเทศเยอรมนี	71
3.2.5	ประเทศออสเตรเลีย	76
4	วิเคราะห์การให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าเสียง กลิ่น รสชาติ	81

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.1 วิเคราะห์การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเสียง	82
4.1.1 การทำหน้าที่ของเครื่องหมายการค้าเสียง	82
4.1.1.1 การทำหน้าที่บอกความแตกต่างของสินค้าในเครื่องหมายการค้าเสียง	82
4.1.1.2 การทำหน้าที่บอกแหล่งที่มาของสินค้าในเครื่องหมายการค้าเสียง	83
4.1.1.3 การทำหน้าที่ประกันคุณภาพของสินค้าในเครื่องหมายการค้าเสียง	84
4.1.1.4 การทำหน้าที่ในการโฆษณาสินค้าในเครื่องหมายการค้าเสียง	84
4.1.2 การพิสูจน์ลักษณะบ่งเฉพาะของเสียง	85
4.1.3 ปัญหาการพิจารณาเครื่องหมายการค้าเสียงที่ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมาย	85
4.1.4 การพิจารณาเครื่องหมายการค้าเสียงที่เหมือนหรือคล้าย กับเครื่องหมายการค้าเสียงที่บุคคลอื่นจดทะเบียนแล้ว	88
4.1.5 หลักการเสนอกราฟฟิคของเสียง	89
4.2 วิเคราะห์การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้ากลิ่น	86
4.2.1 การทำหน้าที่ของเครื่องหมายการค้ากลิ่น	92
4.2.1.1 การทำหน้าที่บอกความแตกต่างของสินค้าในเครื่องหมายการค้ากลิ่น	92
4.2.1.2 การทำหน้าที่บอกแหล่งที่มาของสินค้าในเครื่องหมายการค้ากลิ่น	93
4.2.1.3 การทำหน้าที่ประกันคุณภาพของสินค้าในเครื่องหมายการค้ากลิ่น	93
4.2.1.4 การทำหน้าที่ในการโฆษณาสินค้าในเครื่องหมายการค้ากลิ่น	94
4.2.2 การพิสูจน์ลักษณะบ่งเฉพาะของกลิ่น	94
4.2.3 ปัญหาการพิจารณาเครื่องหมายการค้ากลิ่นที่ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมาย .	95
4.2.4 การพิจารณาเครื่องหมายการค้ากลิ่นที่เหมือนหรือคล้าย กับเครื่องหมายการค้ากลิ่นที่บุคคลอื่นจดทะเบียนแล้ว	96
4.2.5 หลักการเสนอกราฟฟิคของกลิ่น	96
4.2.5.1 การแสดงข้อมูลทางเคมี (Chemical formula)	97
4.2.5.2 การให้คำอธิบายด้วยวิธีการเขียนคำบรรยาย (A written description)	98
4.2.5.3 วิธีการฝากตัวอย่างของกลิ่น (Through deposit of a sample of the smell)	98
4.2.5.4 การใช้วิธีการทั้งหลายรวมกัน (A combination of these methods)	99
4.2.6 ความเห็นของเจ้าหน้าที่ในศาลยุติธรรมของสหภาพยุโรปในการเสนอกราฟฟิค ของกลิ่นสำหรับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้ากลิ่น	99
4.3 วิเคราะห์การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้ารสชาติ	100

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.3.1 การทำหน้าที่ของเครื่องหมายการค้ารสชาติ	100
4.3.1.1 การทำหน้าที่บอกความแตกต่างของสินค้าในเครื่องหมายการค้ารสชาติ .	100
4.3.1.2 การทำหน้าที่บอกแหล่งที่มาของสินค้าในเครื่องหมายการค้ารสชาติ	101
4.3.1.3 การทำหน้าที่ประกันคุณภาพของสินค้าในเครื่องหมายการค้ารสชาติ	101
4.3.1.4 การทำหน้าที่ในการ โฆษณาสินค้าในเครื่องหมายการค้ารสชาติ	102
4.3.2 การพิสูจน์ลักษณะบ่งเฉพาะของรสชาติ	102
4.3.3 ปัญหาการพิจารณาเครื่องหมายการค้ารสชาติ	
ที่ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมาย	103
4.3.4 การพิจารณาเครื่องหมายการค้ารสชาติที่เหมือนหรือคล้าย	
กับเครื่องหมายการค้ารสชาติที่บุคคลอื่นจดทะเบียนแล้ว	104
4.3.5 หลักการเสนอกราฟฟิคของรสชาติ	105
4.3.5.1 การแสดงข้อมูลทางเคมี (Chemical formula)	105
4.3.5.2 การให้คำอธิบายด้วยวิธีการเขียนคำบรรยาย (A written description)	107
4.3.5.3 วิธีการฝากตัวอย่างของรสชาติ (Through deposit of a sample of the taste)	107
4.3.5.4 การใช้วิธีการทั้งหลายรวมกัน (A combination of these methods)	108
5 ข้อสรุปและข้อเสนอแนะการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าเสียง กลิ่น รส วิธีปฏิบัติและปัญหา	
ในการจดทะเบียน	110
5.1 ข้อสรุปการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเสียง	110
5.2 ข้อสรุปการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้ากลิ่น	112
5.3 ข้อสรุปการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้ารสชาติ	115
5.4 ข้อเสนอแนะ	118
บรรณานุกรม	121
ประวัติผู้เขียน	127